

XXIV

VZESTUP FINANCIALIZACE A KRYPTOMĚNY

- (1) Každý obnovitelný zdroj musí být využíván maximálně v takové míře, jakou jej lze regenerovat, nebo se může regenerovat sám, což jsou například půda, voda, lesy jako základna obnovitelných zdrojů.
- (2) Každý neobnovitelný zdroj, což jsou naše fosilní paliva, minerály a podobně, musí být využívány maximálně v takové míře, jakou lze vyvíjet obnovitelné náhražky, a pouze tehdy, když je to nevyhnutelné.
- (3) Rychlost znečišťování musí být maximálně taková, při které může být toto znečišťování absorbováno nebo zneškodněno přirozenými procesy.
- (4) Je třeba pečovat a zabezpečit každého člověka na Zemi tak, abychom měli pocit, že rozdělování zdrojů planety je spravedlivé.

- Donella Meadows, 1941 - 2001, průkopník v oboru *systemové dynamiky*, učitelka, spisovatelka

Úvodní slova od významné průkopnice *systemové dynamiky*, slavné také díky své knize *Meze růstu* z roku 1972 a aktualizované v roce 2004 jejími kolegy, definuje podmínky udržitelného systému. Zapomeňte na právníky, podnikatele, tradiční ekonomy nebo politiky. Lidé by se především měli orientovat v *systemové vědě*. Její pohled tedy není politický, etický nebo morální, ale technicky *systemový*, protože ve skutečnosti záleží pouze na tom, co funguje nebo nefunguje. Toto je kritérium, podle kterého posuzujeme životaschopnost jakéhokoli systému.

Jak můžeme vidět, socioekonomická nerovnost roste každým dnem a je zásadně destabilizující sociologickou a psychologickou silou. Čím více se projevuje její dynamika, tím více úsilí bude vyžadovat řešení. Pro pochopení dalších souvislostí je tento dodatek zaměřen na jistou část evoluce kapitalismu s názvem *financializace* se zdůrazněním populárního trendu moderní doby týkající se *kryptoměny*. Především zmíníme špatně promyšlené předpoklady, které se objevily spolu s jejich vznikem. Jedná se například o mýtus, že *kryptoměny* jsou

nějakým druhem katalyzátoru sociálního pokroku. Na úvod si připomeňme dvě základní vlastnosti spojené s *kryptoměnami*:

1. Ekologická stopa

Nebudeme zde podrobně rozebírat velkou ekologickou stopu, která souvisí s těžbou kryptoměn. Existuje již mnoho jiných dokumentů. Poznamenejme pouze, že nezáleží na tom, kolik energie použité pro těžbu pochází z obnovitelných zdrojů, když zvažíte skutečnost, že *bitcoin* a další *kryptoměny* jsou mnohem více zapojeny do spekulací a hazardních her jako takzvaný *investiční uchovatel hodnoty*, než jako *prostředek směny*. Samotné operace s *bitcoiny* dnes v součtu spotřebují denně více elektrické energie, než je energetická spotřeba některých zemí, a to pouze za účelem hazardu a spekulací. Při celosvětovém porovnání v roce 2017 byla spotřeba energie na dolování *bitcoinů* větší, než spotřeba elektrické energie ve 159 zemích. V roce 2017 podle odhadů spotřebovala těžba *bitcoinů* 25,76 TWh elektrické energie za rok, což je asi 36 % energie, která byla v roce 2016 spotřebovaná v České republice. Začátkem roku 2018 vyžadovalo ověření jedné *bitcoinové* transakce stejné množství energie jako 465 tisíc plateb kartou VISA.

2. Cenová volatilita

Cenová volatilita *bitcoinů* je příliš extrémní na to, aby byly spolehlivou měnou. 30 % nárůst nebo pokles nevykazuje žádnou stabilitu hodnoty, a tedy měnové integrity. Zatímco nadšenci nadále tvrdí, že se cena v budoucnu stabilizuje, logika naznačuje opak, pokud analyzujete povahu tohoto nástroje a politické a kulturní klima. Z hlediska aktiv, nikoli z hlediska měny, zajistí fixní 21 milionový limit vyšší úroveň volatility. Z měnového hlediska je limit protiinflační, podobně, jako logika *zlatého standardu*. Faktem ale je, že v dohledné budoucnosti bude *bitcoin* sledován a zapojen především jako *aktivum*, nikoli *měna*. Nestabilitu budou navíc umocňovat kontroverzní zprávy, vládní zásahy, spekulace velkých hráčů a podobně. Hodnota *kryptoměn* je tedy zcela určována subjektivním vnímáním veřejnosti, které je velmi snadno manipulovatelné. Pokud vezmeme v úvahu mladistvou, vysoce nevzdělanou a emocionálně řízenou demografickou skupinu tvořící *bitcoinovou* komunitu, to znamená lidi, kteří ve skutečnosti nemají téměř žádnou představu o tom, co dělají z hlediska *tržní dynamiky*, pak jakékoli *aktivum* bez ochranných opatření, například možnosti intervence, když dochází k masivnímu výprodeji na Wall Street, bude mít obecně velmi vysokou volatilitu. Tyto faktory naznačují, že *kryptoměny* budou po mnoho

dalších let velmi volatilní. Jejich provoz spotřebovává enormní množství energie nikoli za účelem nahrazení nekryté měny v nějakém revolučním aktu, ale slouží jako skladiště kolísající hodnoty, a tedy jako nástroj hazardu.

V tomto pojednání si stručně připomeneme, jak se vyvíjela a přizpůsobovala *tržní ekonomika*, jak se vyvíjely peníze a jak vznikla Wall Street (1652) a *proxy aktiva*. Vzestup *kryptoměn* se totiž nejlépe chápe v tomto evolučním kontextu. *Kryptoměny* jsou rovněž součástí procesu, který se popisuje jako rakovinová fáze kapitalismu - procesu zvaný *financionalizace*. To, co lidé považují za určitý druh aktivismu, to znamená napadnout současný finanční systém alternativním prvkem, je ve skutečnosti jen další nemocnou charakteristikou samotného systému. V historii snad neexistovala zmatenější subkultura lidí chytající se morálních a etických stébel s ideologickými předpoklady ohledně revoluční povahy *kryptoměn*, která si myslí, že to vše nějak souvisí s udržitelným rozvojem společnosti. Jak uvidíte dále, *kryptoměny* nejsou ničím víc než nedokonalým skladem hodnot a tudíž nástrojem hazardu. *Bitcoin* tedy není jen ztrátou času a energie, pokud jde o pozitivní sociální změnu, ale také se stal nebezpečným rozptýlením pro mnoho aktivistů opírající se o tyto falešné předpoklady. Mnoho lidí v různých aktivistických skupinách v průběhu času podlelo kultu *kryptoměn* zaslepení iracionální, idealistickou propagandou s druhem patologické chamtivosti pramenící z úzkého vlastního zájmu, která celou věc podtrhuje. Zastánci *bitcoinů* nejenom věří, že dělají správnou věc jako nějaký druh aktivismu, který má změnit svět, ale je to také veřejné představení a humbuk generovaný touto přímou peněžní odměnou jako dopaminový hit, který dostanou, když sledují, jak cena *bitcoinů* roste, a tím i jejich bohatství ve formě tradiční měny, což ještě více zvyšuje sentiment sebeklamu. Lidé sami sobě patologicky lžou o své skutečné motivaci. Pokud si vzpomenete na některou s předchozích kapitol, kde bylo řečeno, proč jsou bohatí těmi posledními, kdo by usiloval o *strukturální* změnu systému, uvidíte podobnost. Zde je navíc vše zahalené jakousi sdílenou masovou iluzí. Čím více stoupne cena *kryptoměny*, tím jsou lidé iracionálnější a zaslepenější. Někteří si myslí, že nějakým způsobem tak přispívají k sociálnímu pokroku.

Jak bylo již mnohokrát zmíněno, trhy se vyvinuly z geografického determinismu zrozeného z *neolitické revoluce*. Po příchodu zemědělství se objevily ustálené společnosti jako samoorganizující se vzor. Interpersonální a meziskupinový obchod, který byl nepostradatelný, logický a tím předvídatelný pro tento typ společnosti, se stal základem ekonomické aktivity. To pak po mnoho generací vedlo k další systematické samorganizaci ovlivněné vznikající vědou a technologií, což vytvořilo všechny instituce a procedurální ekonomické vzory,

kteřé dnes vidíme. Máme tedy co do činění s vlastnostmi *komplexního adaptivního systému tržní ekonomiky*, v rámci které vznikající samoorganizace funguje jako druh kulturní nebo sociální evoluce. Jinými slovy, naše sociální, ekonomické, právní subsystémy a instituce nebyly vynalezeny ze vzduchu nějakou vnější silou, ale vyvinuly se během generací v důsledku různých zpětnovazebních smyček, které udržují jistou gravitaci. Kořenem této gravitace je samozřejmě ekonomický režim. Takže povaha právních a politických systémů, které dnes vidíme, je výsledkem tohoto ekonomického režimu, nikoli naopak. Je důležité si uvědomit, že za posledních 12 000 let nedošlo k zásadní změně povahy našeho sociálního systému. To, co akademická obec často uvádí jako různé sociální nebo ekonomické systémy, je ve skutečnosti součástí probíhajícího procesu evoluce sdílející stejný systémový základ. Tím je síť lidské činnosti spojená s obchodem, konkurencí, majetkem a ekonomickým vykořisťováním. Říkáme tomu *kořen socioekonomické orientace*. Od *otroctví* přes *merkantilismus* až po moderní *kapitalismus* se jedná o evoluci jednoho systému, což je důvod, proč vidíme stále stejné vzory chování. Stále máme „otroctví“ ve formě dluhového a dalších, stále máme „feudalismus“ v podobě korporátního rentiéra, stále máme „merkantilismus“ ve formě státních a průmyslových tajných dohod a podobně. Někdo by mohl namítnout, že *sovětský komunismus* byl jiný systém. Ve skutečnosti se to *strukturálně* neodchylovalo. Spíše se jednalo o extrémní formu *státního kapitalismu*. Stále to mělo peníze, trhy, obchod, majetek, skupinové dělení, policii, armádu a podobně. Rozdíl byl v tom, že v případě *sovětského komunismu* stát vlastnil všechny výrobní prostředky, kdežto tradiční *kapitalismus* tíhne spíše k samoregulaci prostřednictvím volného obchodu, kde existuje malá nebo téměř žádná účast ze strany státu, což je moderní liberální ideál. *Historický komunismus* zakazoval samoregulaci na nejvyšší úrovni ekonomické organizace, která byla kontrolovaná vládou, ale umožňoval její aspekty v každodenní interakci veřejnosti. Byl to tedy hybridní systém.

To vše znamená, že veškeré známe „sociální systémy“ od *neolitické revoluce* sdílí stejné základní schéma. A hlavní myšlenkou tohoto dodatku je, že existují charakteristiky, které se mění v rámci samotného systému, jak se vyvíjí a snaží přizpůsobit. Tato změna charakteristik dala zrod fenoménu zvaný *financionalizace*. *Financionalizace* je v zásadě definována jako evoluční společensko-ekonomický proces, při kterém finanční instituce a trhy nabývají na velikosti a vlivu. V rámci ekonomiky znamená odklon od skutečné výroby produkující hmotné výrobky směrem ke spekulacím, tisknutí peněz, akciovému trhu a dalším záležitostem související s finanční infrastrukturou.

Jak bude dále ukázáno, tento vývoj je dominantní. Pokud trhy zůstanou hlavním ekonomickým vzorem chování, pak technologie nahrazující pracovní místa bude nadále vytvářet rostoucí *technologickou nezaměstnanost*, což mimo jiné způsobí zvyšující se aktivitu ve finančním sektoru. Někdo by mohl namítnout, že na tom nezáleží. Pokud *dematerializace, technologická nezaměstnanost* a automatizované systémy vytvářejí efektivitu způsobem, že ve výrobním sektoru je zapotřebí méně energie, surovin a lidí, kteří se pak uchylují k hazardním hrám, finančním spekulacím a dalším neproduktivním aktivitám spojených s penězi, pak je otázkou, co to má společného se skutečným smyslem života? Myslíte si, že na tom nezáleží? Neměli bychom mít raději motivaci změnit strukturu systému tak, aby se o nás postaral vytvořením bezpečnějšího prostředí, snížením stresu, zkrácením pracovního týdne, a tím mít více volného času na kreativní rozvoj a podobně? Chcete každé ráno vstávat a strategicky obchodovat s penězi pro nic za nic? Představte si tuto absurdní situaci v blízké budoucnosti, kdy většina lidí v téměř plně automatizované společnosti provozuje tyto směšné a zbytečné aktivity jenom proto, aby získala nějaké peníze a mohla si koupit výrobky a služby vyráběné a poskytované těmito technologiemi pro udržení své existence. Toto je ovšem směr, který ukazují trendy *financionalizace*, protože ekonomika se stává technicky efektivnější. Jinak řečeno, pohybujeme se nesprávným směrem.

Z hlediska trhu skutečně nezáleží na tom, co je koupeno nebo prodáno. Myšlenka koncepce nákupu a prodeje čehokoliv žije svým vlastním životem. Abstrahovaná finanční aktiva každoročně přitahují více lidí než ta skutečná, což je důvod, proč dnes společnosti investují velké množství přebytečného kapitálu do finančního hazardu. Samotný finanční sektor nyní vykazuje 30 až 40 % podíl na veškerých ziscích společností. Sektor finančních služeb, což je sektor, který doslova nemusí v reálném světě vůbec existovat, má nakročeno k tomu, aby vytvářel větší HDP, než samotná skutečná výroba. Zvažme tento trend, který za posledních 50 let vykazoval pohyb od 10 % HDP ke 40 % HDP, zatímco zaměstnanost ve finančním sektoru je pouhých 5 %. To je příliš mnoho peněz, které putují k relativně velmi malému počtu lidí, což i v této statistice jasně ukazuje, že finanční průmysl je velkou hnací silou *socioekonomické nerovnosti*. Obchodování s finančními aktivy bylo vždy destabilizující ekonomickou silou na planetě, protože dynamika reálné ekonomiky nemá takovou kapacitu k tomu, aby kopírovala finanční systém a Wall Street.

Teoretici zabývající se *kryptoměnami* vidí v aplikování technologie *DLT (Distributed Ledger Technology, technologie distribuovaných záznamů)* ve formě *blockchain* (což je druh distribuované decentralizované databáze) a přenosu *peer-to-peer* způsob, jak pomoci eliminovat dominanci finančního sektoru. Zdá se

to být logické. Pokud odstraníme prostředníky, jako jsou banky a podobné instituce prostřednictvím *peer-to-peer* výměny, teoreticky by to mohlo způsobit deflaci finančního sektoru, což by pomohlo snižovat nerovnost příjmů a bohatství. Na papíře to vypadá dobře. Jak ale ukážeme dále, lidé se ztrácejí v teoretických předpokladech a nevěnují pozornost tomu, co se ve skutečnosti děje. Vzpomeňte na předchozí kapitolu: Systém je to, co dělá; nikoli to, co si myslíme nebo chceme, aby dělal. *Kryptoměna* jako je *bitcoin*, by mohla teoreticky způsobit revoluci v interakci ve finančním sektoru kvůli své decentralizované povaze. V praxi to ale dělá přesný opak. Celé je to součástí destabilizujícího vzorce, kterým je Wall Street. To znamená spekulace s vysokou volatilitou, pákovým efektem a společnostmi nakupující *bitcoiny*, což znamená, že když dojde k pádu *bitcoinu*, může dojít ke zhroutilí celých společností a podobně. Máte stejný druh jevu, jaký vidíte všude již dlouhou dobu: Krize bydlení, krize *dot-com* neboli *internetová bublina* a další. Takže to je přesně to místo, kde se nacházíme. A pokud jde o přijetí skutečné měny v naději, že se dočkáme nějaké revoluční změny ve finanční infrastruktuře, vyvstává otázka, jakým způsobem se to uskuteční. Jakým magickým způsobem se zajistí, že *bitcoin* nebo jakákoli existující *kryptoměna* bude upřednostněna státní mocí pro běžné užití nebo, jak o tom mluví mnoho idealistů, jako hlavní globální rezervní *měna*. Jak se to provede?

Lidé předpokládají, že pouhé používání *bitcoinů* jako náhrady za tradiční měnu v jejich každodenním životě bude tak populární, že každý začne nakupovat *bitcoiny*, což znamená, že se běžná *měna* vstřebá. Takže aby bylo možné vytvořit globální rezervní měnu založenou na *bitcoinech*, musely by se všechny peníze světa vložit do *bitcoinů*. A i kdyby *bitcoiny* absorbovaly řekněme 85 % veškerých nekrytých peněz na světě, nezmění to povahu a dispoziční státní moci. Faktem zůstává, že dokud nebude *bitcoin* přijat jako platba za vládní daně, nikdy nebude plně přijat. Rámec institucionální moci v podobě nekryté měny tedy vždy zůstane.

Analytici Deutsche Bank v roce 2019 odvážně navrhli, že do roku 2030 bude běžná *měna* zcela nahrazena *kryptoměnou*. Přechodnou myšlenku nazývají „převrat sociálního konsensu“. Čím více lidí bude používat *kryptoměnu* ve svém každodenním životě, tím více bude populární. Ale bez přímého vládního schválení bude vždy jen podřízenou *kryptoměnou*, která musí být v určitém okamžiku pro státní účely převedena zpět na nekrytou měnu, aby byl zachován systém. A pokud se státní moc nakonec rozhodne přijmout *kryptoměnu*, jak by se mohlo předpokládat z informací o nástupu centrálními bankami podporovaných pilotních programů digitálních měn po celém světě, je podstata této decentralizované fantazie zcela ztracena. Proč? Protože to bude koptováno. Vlády přirozeně zavedou požadované varianty kódu, které slouží státním

obchodním zájmům. Opatření, které udělala Čína, není založeno na blockchainu. Je to přímá reakce na rostoucí *kryptoměnový* fenomén. A časem to budou Spojené státy a další národy. Současné nástroje, jako je *bitcoin*, jednoduše zůstanou pohým typem arkádového tokenu. Když vložíte například 1 dolar do automatu na žetony v nějakém obchodě, dostanete speciální mince, které pak vhodíte do automatu na videohry a utratíte. Taková je budoucnost kryptoměn. Nezáleží na tom, jaká je cena *bitcoinu*, nezáleží na tom, kolik nekrytých peněz absorbuje nákupy, vlády jej nikdy zcela nepřijmou, a proto nebude existovat mimo arkádu. Arkáda může být globální a mít užitečné aspekty, zejména pro chudé země, které používají *kryptoměny* kvůli represivním podmínkám. To všechno je pochopitelné. Ale buďme realističtí ohledně tohoto, jak *bitcoin* nebo jakákoli *kryptoměna* převezme světový finanční systém v duchu skutečné decentralizace.

Vraťme se nyní k tématu o vzestupu *financionalizace*. Odkud vlastně pochází Wall Street? Jak vznikl tento systém *proxy-aktiv* investičního hazardu? Historicky vzato, investování do něčeho znamená, že lidé vkládají kapitál na pomoc produkční organizaci a snaží se získat návratnost tím, že se tato společnost stane ziskovou při prodeji svých materiálních položek nebo služeb. Například se spojí 10 investorů a vloží peníze do společnosti. Společnost něco vydělá a investoři se podělí o výnos. Tento podíl se často označuje jako dividenda. V průběhu času, jak se systém přizpůsoboval, však došlo ke zdůraznění nejzákladnější *strukturální* funkce obchodu jako takového, což je pouhý akt prodeje čehokoliv. V této samoorganizující se struktuře se logicky stala populární myšlenka, že samotný podíl společnosti může být oceněn a následně prodán se ziskem. Cenová hodnota tohoto akciového podílu je dále obecně považovaná za reprezentativní ukazatel výkonu společnosti. Dividendy se pak staly méně významné. Celé se to zaměřilo na hazard s akciami jako finančním nástrojem založeným výhradně na subjektivních názorech těch, kteří nakupují a prodávají. Toto je nejzákladnější model chování finančního trhu, který byl zcela přijat jako normální obchodování s abstraktními, neexistujícími a nic neprodukujícími „aktivy“. Takzvaní experti na finanční trhy tyto věci komentují, jako by to byla zcela normální ekonomická instituce; jako by akciový trh byl snad něco jiného, než variace na Las Vegas.

Lidé, kteří tvrdí, že investují na akciovém trhu, komoditním trhu nebo do jakéhokoli finančního derivátu, obligace, opce, futures a samozřejmě *kryptoměny*, ve skutečnosti investují do ničeho, protože to nic nevytváří. Není to skutečná investice. Všechny ty reklamy o tom, jak „rozšířit své bohatství“ a „zapojit peníze do práce investováním“ jsou jenom způsob, jak nalákat více lidí na tento hazard, kde se každý snaží získat peníze od jiných lidí, kteří rovněž hazardují v naději, že budou mít štěstí. Nákup akcií není skutečnou investicí, ale hra ohledně

přerozdělování peněz s nulovým součtem. Trh nevytváří žádnou hodnotu, ale pouze přesouvá peníze mezi hráči. Pouze v případě procesu *IPO (Initial Public Offering, První veřejná nabídka akcií)*, kdy společnost poprvé vstupuje na burzu, to znamená, že když daná společnost odprodá celý svůj podíl akcií, získá akcionář přímý prospěch z investice. Tam končí přímý vztah ceny akcií se samotnou společností. Poté už začíná čistá veřejná spekulace založená na subjektivních interpretacích a víře. *Bitcoin* a všechny *kryptoměny* se obchodují jako aktiva. Jediným důvodem, proč *bitcoin* stoupá v ceně, je víra těch, kteří jej kupují. Legie nadšenců, z nichž každý propaguje *kryptoměnu* a chlubí se tím, kolik peněz vydělal a jak změní svět, lákají další, což vytváří zpětnovazební smyčku, která ovlivňuje ostatní, aby nakupovali a tím určovali cenu.

Na „tržích skutečného života“ pochází ekonomická hodnota ze tří míst - z práce, kapitálových zdrojů a poptávky. Poptávka vychází z vnímané užitečnosti. Když si koupíte například židli, její cena bude obecně odrážet pracovní energii potřebnou pro její výrobu, zdroje použité k její výrobě a stávající poptávku po ní. V případě akcií je cena určena sentimentem těch, kteří nakupují a prodávají, obvykle na základě zpráv nebo informací, které pouze částečně souvisejí se společností, to znamená jejím výkonem, obchodními zprávami, její ziskovostí nebo ztrátou. Proto takové zprávy do určité míry mohou sledovat reálný pohyb. Ovšem ve světě *kryptoměn* i tato *volná vazba* na jakýkoli reálný základ zcela mizí. Hodnota se stává zcela subjektivní a je určována širokou škálou interpretací, rozmary, náladami, sociálními trendy a obecnou podívanou zajištěnou dynamickou zpětnou vazbou *kryptoměnových* účastníků.

A tak se dostáváme k hlavnímu problému ohledně tohoto nepříjemného skupinového uvažování, což je myšlenka, že cena *bitcoinu*, to znamená to, co lidé vidí, odráží nějaký radikálně důležitý sociální posun směrem k udržitelnějšímu, humánnějšímu ekonomickému vzoru. To je víra, která děsí. Lidé říkají věci jako „podporuji a vlastním *bitcoin*, protože je to protiválečné“ nebo „zastaví to znehodnocování měny prostřednictvím inflace“ nebo „*bitcoin* bude stimulovat zájem o rozvoj obnovitelné energie“. Všechno jsou to nepravdivé informace za účelem obhajoby určité činnosti pocházející z této víry a závislosti.

I když je pravdou, že *kryptoměny* mají svůj potenciál, žádná z těchto věcí se neuskuteční, protože základním lákadlem je *kryptoměna* jako *aktivum* nikoli jako *měna*. *Bitcoinoví* aktivisté disponují obrovskou škálou špatně promyšlených morálních tvrzení, koncepcí přijetí a aplikací ohledně budoucího potenciálního využití, kterými maskují všechny tyto spekulace a zájem vidět růst cen. Takže ve skutečnosti v tom „lepší případě“ mohou přesunout k sobě jen více peněz od

jiných, aniž by změnili něco podstatného. Ve skutečné technické realitě určuje hodnotu *kryptoměny* nekrytá *měna*, která se do ní pumpuje. Kdyby neexistoval zájem o tuto hazardní hru, to znamená vzít nekryté peníze, nakoupit kryptoměnu a hrát spolu s jinými lidmi hru s nulovým součtem, o *bitcoiny* by vůbec nebyl zájem.

Dalším mýtem je myšlenka, že akciový trh nebo jakýkoli finanční nástroj, včetně *kryptoměny*, nějakým způsobem vytváří bohatství. Jak již bylo vysvětleno v jedné z předchozích kapitol, bohatství není skladem hodnot neboli výsledek, ale schopnost. Není to tedy statický fenomén, ale dynamický. Pro ty, kteří ještě nevědí, o čem je řeč, doporučuji ke zhlédnutí video *SHRNUTÍ 2 DODATEK*, kde jsem se o tom rovněž zmínil v souvislostech. V tradičním pojetí je bohatství považováno za výsledek nebo přebytek nikoli schopnost a někoho, kdo má dům s 50 pokoji nebo miliardu dolarů v bance, nazýváme bohatým. Čím více přebytku, tím větší bohatství. Faktem ale je, že žádný finanční nástroj nic nevytváří. Všechno, co dělá, je pouhé přerozdělování stávajících peněz. Každý jednotlivý finanční nástroj je bublinou *Ponziho schématu*. Je to jako balón, který se nafoukne nebo vyfoukne v závislosti na tom, kolik peněz je do něj napumpováno nebo vytaženo. To je doslova vše, co se děje. Tyto základní věci opakují proto, že většina aktivistů tomu stále nerozumí. Média jim tak dokonale vymyla mozek, že si někteří myslí, že to nějakým způsobem souvisí s produktivní ekonomikou a vytvářením bohatství.

A aby těchto iluzí a sebe-referenčních nesmyslů nebylo málo, zamysleme se znovu nad konceptem *tržní kapitalizace*. Společnost má tržní strop řekněme 10 miliard dolarů. Znamená to, že do jejich akcií bylo vloženo 10 miliard dolarů? Ani zdaleka. Toto číslo je iluze, která je nafouknutá na základě vzorců heterogenního nákupu a prodeje prostřednictvím nabídek a dotazů. Pokud mám například akcii s aktuální cenou 10 dolarů a těchto akcií je k dispozici 10, tržní limit je pak $10 \times 10 = 100$ dolarů. Předpokládejme, že toto je výchozí bod aktiva. Takže 10 lidí utratí v procesu *IPO* po 10 dolarech za celkem 10 akcií. Nyní je tedy investováno 100 dolarů. Co když nabídnu jednu akcii za 20 dolarů někomu jinému a on je koupí? V té chvíli je tržní cena této akcie na 20 dolarech. To znamená, že *tržní kapitalizace* se nyní magicky dostává na 200 dolarů. Přemýšlejte tedy o absurditě toho všeho obecně a o absurditě *bitcoinových* nadšenců, kteří se chlubí *tržní kapitalizací*, jako by to něco znamenalo. Je zcela bezvýznamné, jaká je hodnota *bitcoinu* nebo jakékoli *kryptoměny* v daném okamžiku. Je relativní pouze sama k sobě a není ani hodna srovnání s jinými nástroji, protože je příliš heterogenní. Ať už je *bitcoin* oceněn na 60 dolarů, 60 tisíc dolarů nebo 60 milionů dolarů, není zde žádný rozdíl z hlediska jeho měnového přínosu nebo potenciálu globálního přijetí

jako měny. Společnosti jako PayPal nebo Tesla nepřijímají *bitcoiny*, protože chtějí změnit svět a mít decentralizovanou měnu a odejít od nekryté. Zjevně se zapojují do akcí pouze pro svůj vlastní finanční zisk, absorbují poplatky za transakce a samozřejmě se obracejí na novou demografickou skupinu, která se při používání *bitcoinu* s takovou institucí cítí více nadšená, protože si myslí, že je na tom něco radikálního. Přijetí *bitcoinu* se v principu neliší od rozhodnutí použít například novou společnost vydávající kreditní karty pro své transakce.

Lidé jsou často překvapeni, že někteří z nás, kteří se zabývají principy udržitelného systému, nepodporují *kryptoměny*, pokud jde o sociální aktivismus. Existuje již dostatek dokumentů, které vydalo Hnutí Zeitgeist, ve kterých zazněla kritika finančního systému a jeho aspektů. Existuje dostatek dokumentů dávajících vše do vzájemných souvislostí. Buď to lidé stále nechápou z důvodu nedostatečného studia, nebo rychle zapomínají. Když však toto všechno analyzujete, začnete vidět, že skutečným řešením je překonat současný systém, který máme. Nezkoušet si stále pohrávat s ozubenými koly starého světa.

Jak často připomínáme, řešení na úrovni současného systému nevede k dlouhodobé udržitelnosti společnosti, a tedy k životaschopnosti systému. Proto dělíme aktivismus na takzvaný *aktivismus v rámci současného systému* a *aktivismus mimo současný systém*:

- *Aktivismus v rámci současného systému*, to znamená běžný *systémový aktivismus*, respektuje strukturu systému tak, jak je, a pracuje na využití stávajících mechanismů nebo procesů s vírou, že se něco změní. Samozřejmě bezvýsledně.
- *Aktivismus mimo současný systém*, to znamená *mimo-systémový aktivismus*, se zaměřuje na existující pákové body, které, pokud jsou správně aktivovány, zásadně mění strukturu systému prostřednictvím samo-organizace a tímto se předefinovává chování systému jako celku. Toto bylo naznačeno například v předchozí kapitole.

Takže velká část *kryptoměnové* komunity se neustále obelhává. Myslí si, že to, co dělají, je revoluční *mimo-systémový aktivismus*. *DLT*, *blockchain* a podobně mají potenciál být součástí vývoje *mimo-systémového aktivismu*, ale systém byl kooptován a má podobu hazardu. Všechny dominantní vzorce chování, které obklopují *kryptoměny*, nepopírají strukturu systému, což dokazuje skutečnost, že veřejnost se zajímá hlavně o aspekt hazardu, než o formu užívání jako měny. Jinými slovy, veřejnost vůbec nezměnila své chování.

Opět nahlédněme trochu do historie. Zlaté mince se dají najít před tisíci lety, ovšem většina prvních transakcí skutečně přišla ve formě dluhu, nikoli měny samotné. Lidé sledovali transakční závazky pomocí nejrůznějších metod vedení záznamů. Nakonec však byly drahé kovy včetně zlata přijaty ne proto, že by byly zvoleny náhodně, ale jednoduše proto, že byly považovány za vzácné. Toto je úsvit ekonomické víry v aktiva a měnu.

Zlato je ale těžké, tak banky začaly zlato držet a dávaly místo něho lidem papír jako potvrzení. Postupem času lidé zjistili, že s těmito papíry mohou obchodovat, aniž by ukázali fyzické zlato. Takto se zrodily peníze. Následně existoval *zlatý standard*, kdy jste v určitém okamžiku mohli vzít své papírové peníze do banky a získat tak skutečné zlato. V roce 1933 se však učinil první krok k tomu, abychom *zlatý standard* upustily. Odpojením dolaru od zlata se zabránilo jeho vykoupení. *Zlatý standard* totiž bránil v zotavení ekonomiky po *Velké hospodářské krizi*. Společnost se po krachu finančních trhů v roce 1929 mohla zotavit pouze stejným způsobem, jakým se z pravidelných krachů zotavujeme dnes. Bohužel, to je způsob, jakým systém funguje. Současná ekonomika potřebuje být finančně stimulovaná. Jednoduše potřebovali napumpovat peníze do ekonomiky, snížit úrokové sazby, a to se s fixním *zlatým standardem* nedalo uskutečnit. A mnoho dnešních ekonomů zcela logicky tvrdí, že bez toho by se trh prostě neobnovil. Deprese by pokračovala mnohem déle, než tomu bylo. Taková je povaha našeho vyvíjejícího se systému.

Je třeba připomenout, že maloobchody si vedly před krachem na Wall Street dobře. Byly to nekontrolované finanční spekulace a různé systémy s pákovým efektem, tedy téměř přesně to, co lidé dnes dělají s *bitcoiny*, které vedly k *Velké hospodářské krizi*. Tento proces se od té doby mnohokrát opakoval téměř výhradně kvůli finančním spekulacím. V tomto nestabilním systému vlády skutečně potřebují mít stimulační schopnost, protože krachy nebo poklesy budou i nadále běžné. Je to součástí adaptivní rovnice. Jistě si dokážete představit případ, kdy jsou lidé ve větší míře vyřazeni ze zaměstnání a podnikání následkem nějaké události a vláda, která by byla vázána na *zlatý standard*, by pak nebyla schopná vložit peníze do systému, aby poskytla podporu. Je třeba porozumět tomu, co systém dělá a odkud pochází. Pokud by vláda nebyla schopna napumpovat do systému nekrytou měnu, byla by to katastrofa bez ohledu na znehodnocení měny a výslednou inflaci.

Takže pokud budeme snášet šílenství nekonečného růstu a mít spekulacemi poháněnou společnost vedoucí k nekontrolované finanční situaci, pak myšlenka, že všechny naše peníze mohou být vázány na pevnou hodnotu omezující jejich

expanzi, je skutečně děsivým nápadem. Je to příšerný nápad, protože jediný nástroj, který vláda má k dispozici a kterým musí napravovat nevyhnutelná periodická selhání finančního systému, je stimul. A vzhledem k těmto vzorům není žádným překvapením, že celý svět v roce 1971 definitivně upustil od *zlatého standardu*, kdy Nixon ukončil systém Bretton Woods. Takže když se podíváte na celý systém v kontextu a na to, co skutečně dělá - to nekonečné růstové paradigma, které se vyvinulo - uvidíte nutnou potřebu znehodnocovat nekrytou měnu právě kvůli ekonomickým stimulům, které udržují ekonomiku v chodu. Je to vlastně nutné „zlo“ kvůli zásadnímu nedostatku integrity samotného kapitalismu. A pokud nechcete krádež úspor, tu skrytou daň, kterou vytváří inflace, to znamená, chcete-li to všechno změnit, *kryptoměny* nejsou řešením. Abyste zastavili nutnost těchto stimulů, musíte změnit strukturu celé ekonomiky.

Náš ideál fungování světa nedává smysl, když čelíme tomu, že v reálném světě systém skutečně dělá to, co dělá. A čím více chápete *tržní ekonomiku* nejen jako ekonomický systém, ale také jako systém moci, vše, co v dnešním světě vidíme - od kartelů až po tajné dohody - je na systémové úrovni chování zcela předvídatelné. Je třeba více uvažovat o znehodnocování měny jako o nešťastné nutnosti kvůli samotné povaze ekonomického růstu, udržování pohybu peněz a maření krizí.

Shrňme si tedy některé body ohledně kryptoměn:

- Kryptoměny nemohou být uchovatelem hodnoty a tedy nezajišťují proti inflaci především kvůli své volatilitě. Navíc poznamenejme, že samotný obecný koncept uchování hodnoty je ve skutečnosti ideologickou pastí. Například když kupujete zlato, nic magického to nedělá. Záleží pouze na temperamentu obchodníků, který posune zlato nahoru nebo dolů. Za předpokladu, že cena poroste, prodáte jej za vyšší částku a doufáte, že získáte procentní výnos, který bude konkurovat inflaci. Jinak dojde ke ztrátě. Inflace ale stále existuje a peníze jsou stále znehodnocovány. Vše, co děláte, je jen to, že berete peníze jiným lidem ve hře s nulovým součtem. Ani zlato nemůže být bezpečným útočištěm, pokud jedna strana vyhraje a druhá prohraje. Takže z globálního a aktivistického pohledu se nic významného neodehrává.
- Když kupujete kryptoměnu, nenahrazujete tím nekrytou měnu, podobně, jako nenahradíte 1 dolar, když jej vložíte do arkádového automatu a dostanete žetony. Takže pokud budou lidé stále vkládat své peníze do *bitcoinů*, určitě to nepřepíše systém. A navíc kvůli své volatilitě nezískají *kryptoměny* dostatečnou důvěru široké veřejnosti.

- Obchodování s *kryptoměnami* nesníží kriminalitu Wall Street, jak někteří tvrdí. Wall Street je definována investičními bankami a činiteli trhu. Zde se prostřednictvím burz hazarduje s různými nástroji. Celý ústav je ve skutečnosti nemocí, přičemž zásadním problémem je tvorba derivátů, což vedlo k pádu trhu s bydlením v roce 2008. Je to snad kriminalita, kterou *bitcoin* vyřeší? Vyřeší *kryptoměny* toto šílenství? Vyřeší urážlivé bonusy a extrémní příjmy manažerů hedgeových fondů? Do jaké míry může *bitcoin* omezit kriminální chování v systému, který je sám o sobě zásadně kriminální? Trestní pobídka je přímo zabudována do *tržní ekonomiky*. Jedná se o systémovou pobídkovou funkci. Ve skutečnosti jakákoli změna druhu používané měny nebude mít žádný skutečný dopad na různé stupně kriminálního chování, které běžně vidíme na Wall Street nebo kdekoli jinde.
- Dalším mýtem je, že *kryptoměny* stimulují inovace. Především je nutné říct, že inovace jsou v konkurenční společnosti neustálé a nekontrolované z důvodu přežití. V systému založeném na *nedostatku* musíte buď něco prodat nebo vytvořit. Právě proto dnes existuje tolik inovací, které jsou zcela zbytečné a nevhodné.
- Dalším mýtem je, že *kryptoměny* odstraní nebo demonetizují války a násilí. Pokud chtějí například Spojené státy ukrást ropu z Iráku, nezáleží na tom, zda Irák používá *bitcoiny*. Není problém kohokoli násilím přinutit téměř k čemukoli, například k poskytnutí informací, které umožní zmocnit se toho, čeho chcete, i *bitcoinového* účtu. Jde tedy jen o podivně zveličená tvrzení, která někteří lidé přijímají jen proto, že zní dobře, aniž by o nich přemýšleli do hloubky. Americká vláda může ze vzduchu vytvořit teoreticky tolik peněz, kolik chce a použít je k financování čehokoli, co chce. Myslíte si, že vláda tento koncept jen tak odhodí a přijme jako hlavní měnu decentralizovaný *bitcoin* s 21 milionovým limitem jenom proto, že o to veřejnost usiluje?

Pokud nedojde ke skutečné globální revoluci s jasným cílem *strukturální změny* celého systému, do té doby se věci nezmění. Státní moc bude jednoduše tolerovat *kryptoměnové* hráče, protože ve skutečnosti nepředstavují pro samotný systém žádnou hrozbu. V takovém případě bychom jako inteligentní aktivisté neměli s žádným podobným „odpadem“ ztrácet čas, ale zaměřit se na skutečnou změnu na systémové úrovni. To je důvod, proč se zasazujeme nejenom v rámci Hnutí za společnost bez trhů. Ve skutečnosti vidíme větší pravděpodobnost, že dojde k zásadní změně systému způsobem předloženým v předchozí kapitole, než jakýmkoli jiným způsobem včetně používání *kryptoměny*.

Existuje způsob, jak vybudovat nový druh sociální infrastruktury. A samozřejmě přitom může být také použita *DLT* a v jistém kontextu i *kryptoměna*. *DLT*, jako je

blockchain, může zvýšit efektivitu v mnoha oblastech společnosti. Zatímco *bitcoin* je založen na *blockchain*, samotný *blockchain* může mít různý design, podobně, jako další *DLT* aplikace, které s měnou a obchodováním nemají nic společné. Nacházíme se u zrodu tohoto druhu technologie, a pokud budeme vedeni správnými motivacemi, můžeme vyvinout revoluční aplikace pro datové toky, což umožní důvěru mezi jednotlivými stranami bez potřeby prostředníka. V tomto revolučním návrhu je ale koncept trhů a kryptoměn základním katalyzátorem moci a musí být proto odstaven na vedlejší kolej. Jak zdůraznila Donella Meadows, pokud lidstvo chce, aby naše civilizace byla v budoucnu udržitelná, sociálně spravedlivá a stabilní, vyžaduje to změnu na systémové úrovni.